דרשוני כרך ב — 'אָנָּא בְּכֹחַ ... תַּתִּיר צְרוּרָה'; בזכות נשים

'אָנָּא בְּכֹחַ ... תַּתִּיר צְרוּרָה'; בזכות נשיםיעל לוין

אָנָּא, בְּכֹחַ גְּדֻלַּת יְמִינְךָ, תַּתִּיר צְרוּרָה.קַבֵּל רִנַּת עַמְּךָ, שַׂגְּבֵנוּ, טַהֲרֵנוּ, נוֹרָא.נָא גִּבּוֹר, דּוֹרְשֵׁי יִחוּדֶךָ, כְּבָבַת שָׁמְרֵם.בָּרְכֵם, טַהֲרֵם, רַחֲמֵם, צִדְקָתְךָ תָּמִיד גָּמְלֵם.חֲסִין קָדוֹשׁ, בְּרוֹב טוּבְךָ, נַהֵל עֲדָתֶךָ.יָחִיד גֵּאֶה, לְעַמְּךָ פְּנֵה, זוֹכְרֵי קְדֻשָּׁתֶךָ.שַׁוְּעָתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ, יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת(מתוך התפילה)

אָנָּא – בזכות רות המואבייה שאמרה לנעמי: 'אלכה נא השדה ואלקטה בשבלים אחר אשר אמצא חן בעיניו ותאמר לה לכי בתי' (רות ב, ב), ועליה אמר הנער הניצב על הקוצרים לבועז: 'ותאמר אלקטה נא ואספתי בעמרים אחרי הקוצרים ותבוא ותעמוד מאז הבקר ועד עתה זה שבתה הבית מעט' (שם, ז).

בְּכֹחַ גְּדֻלַּת יְמִינְךָ – בזכות יעל אשת חבר הקיני שעליה שרה דבורה: 'תברך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תברך ... ידה ליתד תשלחנה וימינה להלמות עמלים והלמה סיסרא מחקה ראשו ומחצה וחלפה רקתו' (שופטים ה, כד–כו).

תַּתִּיר צְרוּרָה – בזכות אביגיל אשת נבל הכרמלי שמנעה את דוד מִבּוֹא בְּדָמִים, מהריגת נבל, והיא ראתה ברוח הקודש שדוד יזכה לחיי העולם הבא, כמו שנאמר: 'והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים' (שמואל א' כה, כט), שהעולם הבא נקרא 'צרור החיים', וזה אחד העיקרים הגדולים שבתורה המפורשים על ידי נשים.

קַבֵּל רִנַּת עַמְּךָ– בזכות מרים הנביאה שיצאה על שפת ים סוף בתוף, וכל הנשים יצאו אחריה בתופים ובמחולות, ומרים שוררה שירה, ועליה ועליהן נאמר: 'ויוצא עמו בששון ברנה את בחיריו' (תהלים קה, מג), 'בְּחִירָיו' אלו הם משה, אהרן ומרים.

שַׂגְּבֵנוּ – בזכות אשת החיל שעליה נאמר: קמו בניה ויאשרוה בעלה ויהללה. רבות בנות עשו חיל ואת עלית על־כלנה'. (משלי לא, כח–כט).

טַהֲרֵנוּ – בזכות ארבע האימהות שרה, רבקה רחל ולאה, ששמרו נידה וטבלו לטהרתן.

נוֹרָא – בזכות אמו של שמשון שנגלה אליה מלאך א־להים, והיא באה למנוח אישהּ ואמרה: 'איש הא־להים בא אלי ומראהו כמראה מלאך הא־להים נורא מאד'. (שופטים יג, ו).

נָא – בזכות האשה החכמה מֵאָבֵלָה בֵּית הַמַּעֲכָה שהצילה את העיר בחכמתה, ועליה נאמר: 'ותקרא אשה חכמה מן העיר שמעו שמעו אמרו נא אל יואב קרב עד הנה ואדברה אליך' (שמואל ב' כ, טז).

גִּבּוֹר – בזכות דבורה הנביאה שהייתה גיבורת חיל ויצאה להילחם בסיסרא, כמו שנאמר: 'ושרי בישׁשכר עם דברה וישׁשכר כן ברק בעמק שלח ברגליו בפלגות ראובן גדלים חקקי לב' (שופטים ה, טו).

דּוֹרְשֵׁי יִחוּדֶךָ – בזכות רחל אמנו שנטלה את התרפים אשר לאביה לבן הארמי, ולשם שמים התכוונה – כדי להפרישו מעבודת אלילים, כנאמר: 'ורחל לקחה את התרפים ותשמם בכר הגמל ותשב עליהם' (בראשית לא, לד).

כְּבָבַת שָׁמְרֵם – בזכות רְצָפָּה בַת אַיָּה ששמרה והגנה על שני בניה שהומתו בידי הגבעונים, כמו שנאמר: 'ותקח רצפה בת איה את השק ותטהו לה אל הצור מתחלת קציר עד נתך מים עליהם מן השמים ולא נתנה עוף השמים לנוח עליהם יומם ואת חית השדה לילה' (שמואל ב' כא, י).

בָּרְכֵם – בזכות עכסה, אשת עתניאל בן קנז, שאמרה לאביה כלב בן יפונה: 'הבה לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני ונתתה לי גלת מים' ונתן לה כלב 'את גלת עלית ואת גלת תחתית' (שופטים א, טו).

טַהֲרֵם – בזכות בת שבע, אשת אוריה החתי, שטבלה לנידתה, כמו שנאמר: 'והיא מתקדשת מטמאתה' (שמואל ב' יא, ד).

רַחֲמֵם – בזכות בת פרעה אשר בשעה שירדה לרחוץ על היאור ראתה את התיבה בתוך הסוף, וריחמה על הנער הבוכה, הוא משה רבנו, והצילתו מן המיתה, ככתוב: 'ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה'

(שמות ב, ו).

צִדְקָתְךָ – בזכות תמר כלת יהודה, שכשהוציאוה להישרף 'שלחה אל חמיה לאמר לאי אשר אלה לו אנכי הרה ותאמר הכר נא למי החתמת והפתילים והמטה האלה' (בראשית לח, כה), ויהודה הכיר בדבר ואמר: 'צדקה ממני' (בראשית לח, כו).

תָּמִיד – בזכות השונמית שאמרה אל אישה: 'הנה נא ידעתי כי איש א־להים קדוש הוא עבר עלינו תמיד' (מלכים ב' ד, ט).

גָּמְלֵם – בזכות אשת החיל שעליה אומר הכתוב: 'גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה' (משלי לא, יב).

חֲסִין – בזכות רות המואבייה שבאה לחסות תחת כנפי השכינה, כמו שנאמר: 'ישלם ה' פעלך ותהי משכרתך שלמה מעם ה' א־להי ישראל אשר באת לחסות תחת כנפיו' (רות ב, יב).

קָדוֹשׁ – בזכות חנה שהתפללה ואמרה: 'אין קדוש כה' כי אין בלתך ואין צור כא־להינו' (שמואל א' ב, ב).

בָּרוֹב טוּבְךָ– בזכות שרה אמנו שעליה נאמר: 'ולאברם היטיב בעבורה ויהי לו צאן ובקר וחמרים ועבדים ושפחת ואתנת וגמלים' (בראשית יב, טז).

נַהֵל עֲדָתֶךָ– בזכות אשתו של און בן פלת שנמנה עם עדת קורח, והיא מילטה את בעלה מן המיתה. מה עשתה? השקתה אותו יין, השכיבתו במיטה, ישבה בשער וסתרה שערה. כל מי שבא לקחתו למחות כנגד משה, ראה אותה וחזר, בין כך ובין כך נבלעו קורח ועדתו. כך הצילה את בעלה מן המיתה, ועליה דרשו את הכתוב: 'חכמות נשים בנתה ביתה' (משלי יד, א).

יָחִיד – בזכות בת יפתח שהייתה יחידה לאביה, כמו שנאמר: 'ויבא יפתח המצפה אל ביתו והנה בתו יצאת לקראתו בתפים ובמחלות ורק היא יחידה אין לו ממנו בן או בת' (שופטים יא, לד).

גֵּאֶה – בזכות מרים הנביאה שלקחה את התוף בידה וענתה: 'שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים' (שמות טו, כא).

לְעַמְּךָ פְּנֵה– בזכות מלכת שבא שבאה לחזות בחוכמתו של שלמה המלך ובבית המקדש אשר בנה, וחלקה לו כבוד מלכים, ולאחר מכן מצינו כתוב: 'ותפן ותלך לארצה היא ועבדיה' (מלכים א' י, יג).

זוֹכְרֵי קְדֻשָּׁתֶךָ– בזכות אמו הזקינה של רבי זכאי שפעם אחת מכרה את הכיפה שבראשה כדי להביא לו יין לקידוש היום, שדרשו חכמים את הכתוב: 'זכור את יום השבת לקדשו' (שמות כ, ח): '"לקדשו" בברכה, מכאן אמרו מקדשין על היין בכניסתו. אין לי אלא קדושה ליום, קדושה ללילה מנין, ת"ל [=תלמוד לומר] "ושמרתם את השבת"' (שמות לא, יד).

שַׁוְּעָתֵנוּ קַבֵּל– בזכות תפילתה של אסתר, כמו שנאמר: 'ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך ותפל לפני רגליו ותבך ותתחנן לו להעביר את רעת המן האגגי ואת מחשבתו אשר חשב על היהודים' (אסתר ח, ג), ואין 'המלך' אלא מלכו של עולם.

וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ – בזכות צעקתה של תמר בת דוד אחות אבשלום, שלאחר שאמנון עינה אותה נאמר: 'ויצא אותה משרתו החוץ ונעל הדלת אחריה. ותקח תמר אפר על ראשה וכתנת הפסים אשר עליה קרעה ותשם ידה על ראשה ותלך הלוך וזעקה' (שמואל ב' יג, יח–יט).

דבר אחר: בזכות צעקתה של האשה מנשי בני הנביאים, שהנושים באו לקחת את שני ילדיה, כמו שמצינו: ואשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע לאמר עבדך אישי מת ואתה ידעת כי עבדך היה ירא את ה' והנשה בא לקחת את שני ילדי לו לעבדים' (מלכים ב' ד, א).

יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת – בזכות שרח בת אשר שבישרה ליעקב אבינו שיוסף חי וגילתה למשה רבנו את סוד הגאולה ואת מקום קבורתו של יוסף, ולפיכך זכתה ולא טעמה טעם מוות ונכנסה בחייה לגן עדן.

בזכות אביגיל – כמבואר במדרש תנאים [הופמן], לג, ג, עמ' 212 ;שם, לד, ה, עמ' 226. וזה אחד העיקרים הגדולים שבתורה המפורשים על ידי נשים – רבנו בחיי [שוול], שמות טו, כ, עמ' קלה. 'בחיריו' אלו הם משה, אהרן ומרים – ראו רבנו יהודה ב"ר יקר, פירוש התפלות והברכות [ש' ירושלמי], מהדורה שנייה, ירושלים תשל"ט, חלק ראשון, עמ' קח. ששמרו נידה וטבלו לטהרתן – כמבואר בברייתא דמסכת נדה, בתוך תוספתא עתיקתא [הורוביץ], ב, ו, עמ' 19 ;ג, ב, עמ' 24 .כדי להפרישו מעבודת אלילים – בראשית רבה [תיאודור־אלבק], עד, ה, עמ' 863 .בזכות בת שבע, אשת אוריה החתי, שטבלה לנידתה – ראו פירוש הרד"ק על שמואל ב' יא, ד. בזכות אשתו של און בן פלת – בבלי, סנהדרין קט, ע"ב–קי, ע"א. בזכות מלכת שבא – וראו דברי הימים ב' ט, יב. בזכות אמו הזקינה של רבי זכאי – בבלי, מגילה כז, ע"ב. שדרשו חכמים את הכתוב: 'זכור את יום השבת לקדשו' – מכילתא דרבי ישמעאל [הורוביץ], יתרו, מסכתא דבחודש, פרשה ז, עמ' 229 .ואין 'המלך' אלא מלכו של עולם – בבלי, מגילה טו, ע"ב. בזכות שרח בת אשר – ראו יוסף היינימן, אגדות ותולדותיהן, ירושלים 1974,עמ' 49–6, 219-216.